

Täydellisen muodon illuusio

Ilkka Kahman puheenvuoro Takaisin Eisensteiniin (Tiedotustutkimus 3/1984) oli ainakin itselleni hyödyllinen. Ei silti vaan juuri siksi se kaipaa puoleltani pikku selvennyksen.

Suppeassa artikkelissani Takaisin Kulesoviin (Tiedotustutkimus 2/1984), johon Kahma reagoi, väitin "leontjevilaisgalperinilaisenkin psykologian liikkuvan niin yleisellä tasolla, että sen soveltamismahdollisuudet tiedotusopillisten kysymysten ratkaisemiseen jäävät abstraktiudessaan kovin rajallisiksi". Kahma tuntuu ymmärtäneen tämän niin, että kritikoisin neuvostopsykologiaa tai korostaisin sen rajoja tai puutteita moittivassa sävyssä. Tätä en tarkoittanut.

Sen sijaan yritin esittää aktivoivuuden ongelmien olevan sen tyyppisiä, että ne ylittävät kaikki psykologian, parhaankin psykologian rajat (mikäli sitten psykologiasta mitään tiedän). Jostakin syystä en ilmeisesti saanut välitetyksi perusajatustani, mutta toistan sen nyt hieman toisin sanoin. Ei tunnu hedelmälliseltä tarkastella joukkotiedotussanomien aktivoivuutta ja sen edellytyksiä irrallaan näiden sanomien sisällöstä sekä sen suhteesta todellisuuteen. Tavallaan siinä kaikki.

S-R -malli on todella minulle determinismia. S-R -malli on minusta todella palannut takaisin, toki entistä paljon kiintoisampana ja sofistikoitumpana mutta yhtä kaikki determinisminä. S-R -mallin uusi tuleminen on haavetta absoluuttisesta muodosta, joka tuottaa eräänlaisella sofistikoitulla automatiikalla halutut vaikutukset.

Näin siis S-R -mallia on illuusio anti-illusionistisesta elokuvasta tai jostakin aivan erityisellä tavalla aktivoivasta elokuvasta. S-R -mallia on haave lehtijutusta, joka ei esittäisi vaan olisi todellisuutta ja poistaisi siten "heidän tuolla ylhäällä" ja "meidän täällä alhaalla" välillä vallitsevan vastakohtaisuuden. Sanomalehtimies-lehden lukijat ovat var-

maan syksyllä 1984 havainneet, miten lehteen kirjoittavat yleensä nuoret toimittajat, ehkä akateemisesta journalismikeskustelusta paljonkaan tietämättä, ovat hekin etsiskelleet täydellisen lehtijutun muotoa.

Korostan: muotoa. Muodosta on kysymys. Uudesta formalismista.

En halveksi näitä pyrkimyksiä; päin vastoin ne ovat minustakin erittäin inspiroivia ja vievät eteenpäin keskustelua sekä kenties myös elokuvaa, käytännön journalismia jne.

Toisaalta kaikki nämä pyrkimykset ovat minusta toistaiseksi olleet verraten huonosti perusteltuja. Epäilen täydellisen elokuvan/tv-dokumentin/lehtijutun yms. muodon jäävän illuusioksi.

Pertti Hemánus